

Kort historik om F 19

Vid [finska vinterkriget](#)s utbrott var det finska flygvapnet illa rustat för krig. 30 nov 1939 gick 20 sovjet/ryska divisioner över gränsen till Finland mellan Pettsamo och Karelen i söder. Som en liten förstärkning skänkte den svenska regeringen den [8 december 1939](#) tre stycken Jaktfalkar [J 6](#), tre stycken Fokker CV-E [S 6](#) samt två Bristol Bulldog [J 7](#). Flygplanen tillfördes det ordinarie finska flygvapnet som kraftsamlade luftförsvaret i södra Finland.

"Finlands sak är vår", spred sig i Sverige inför Vinterkriget 1939. Sverige och Svenska Flygvapnet ställde materiel och frivillig personal till Finlands förfogande.

För att hjälpa Finland skedde inom flygstaben förberedelser för att sätta upp ett frivilligförband med en jaktdivision och en bombdivision i norra Finland. Regeringen gav [14 december 1939](#) sitt tillstånd till att ett frivilligt flygförband fick organiseras. Chef blev den dåvarande [majoren Hugo Beckhammar](#), som redan några dagar före nyåret rekryterat ca 240 frivilliga, som med tåg reste från [Haparanda](#) till [Kemi](#) i norra Finland för att förbereda baseringsplatsen i Veitsiluoto.

Regeringen beslöt den 30 december att ställa fem [B 4 Hawker Hart](#), och tolv [J 8 Gloster Gladiator](#) till flottiljens förfogande. Vid den tidpunkten motsvarade det en tredjedel av [Flygvapnets](#) jaktflyg.

Förbandet organiserades med en flottiljstab, jaktdivision, lätt bombgrupp, transportgrupp samt ett stationskompani, totalt 250 man och två lottor.

- Den 8 januari 1940 kom man överens med de finska myndigheterna att anta namnet *19. flygflottiljen F 19* samt i Finland *Flygregemente 5*.
- Den 10 januari anlände flygplanen från Sverige och redan samma dag undsätter man en hårt ansatt finsk armégrupp som håller stånd vid Joutsijärvi trots upprepade ryska anfall. Efter några dagar visade det sig att Veitsiluoto låg för långt från fronten, flygplanens räckvidd medförde att de i bästa fall kunde ta sig till operationsområdet och åter, men knappas genomföra några uppdrag där.
- Under januari månad byggdes därför fem framskjutna baser. (Ulrik)
- Flottiljens arbetsuppgift var att bedriva spaning och anfall mot ryska flygbaser samt anfall mot ryska marktrupper, och i mån av resurser förse städerna [Uleåborg](#), Kemi och [Torneå](#) med jaktförsvaret.
- Flottiljchefen major Beckhammar ledde själv ett sammansatt jakt- och bombförband i en överraskande insats [12 januari 1940](#) då [fänriken Ian Iacobi](#) stod för den första luftsegern genom att skjuta ned ett ryskt jaktflygplan av typen [I-15](#). Förberedelser gjordes att överföra en grupp [B 3](#) till F 19.
- På huvudbasen i Finland plogades en bana upp för att ta emot tunga bombplan (en grupp [B 3](#) från [F 1 Hässlö](#).) innan flygplanen hann överföras var kriget över.
- Då vapenstilleståndet inträdde [13 mars 1940](#), hade F 19 opererat i 62 dagar, resultatet var tolv ryska flygplan förstörda med sex egna flygplans förluster, och tre stupade svenska piloter. Nio J 8 och två B 4 återvände till Sverige i slutet av mars 1940 och placerades på svenska flottiljer.

- Förbandets väsentligaste bidrag till Finlands kamp var att helt ansvara för luftförsvaret i norra Finland så att landets egna flygstridskrafter kunde koncentreras till fronterna längre söderut.

Vid F 19 användes även tre [civila](#) flygplan som sambansflygplan (en [Junkers F 13 OH-SUO](#)) som Centrala Finlandshjälpen köpte av [Albin Ahrenberg](#), en [Waco ZQC-6 OH-SLA](#) som Svensk-Finska Föreningen köpte av [Björkvallsflyg](#) flygplanet överfördes 1 juli 1940 till [Flygvapnet](#) som [Tp 8](#) samt [Lennart Hemmingers Raab-Katzenstein RK-26 SE-ADK.](#))

Övrigt

Inga flottiljemblemer användes vid F 19, samtliga flygplan var målade i det svenska grundschemalet m/37 olivgrönt ovansida och ljus blågrå undersida, för att vinterkamouflera flygplanen sprutmålades oregelbundna band i silver. Samtliga svenska märkningar utom registreringsnummer och småtexter avlägsnades, istället bar flygplanen de finska nationalitetsbeteckningarna en "blå [Svastika](#) på vit botten" - känd som [den finska svastikan](#) - på flygplanskroppen och under vingarna. På sidodret anbringades en stor bokstav för individmärkning, gula bokstäver för jakt och svarta bokstäver för bombflyget.

Svastikan förknippas numera ofta med fascism och antisemitism vilket främst bottnar i nazismens användning av tecknet. Svastikan är dock en uråldrig symbol för lycka, solen och vädersträcken och kan spåras tillbaka till 2000 f.Kr. År 1918 överlämnade den svenske greven

Erik von Rosen ett flygplan till den vita sidan i finska frihetskriget. Planet bar von Rosens egen lyckosymbol, den blå svastikan. När finska flygvapnet bildades senare samma år togs symbolen som flygvapnets nationalbeteckning och användes fram till 1945.

Sammanfattning

Totalt ca 270 man och två lottor. Sverige tillhandahöll alla drivmedel, oljor, ammunition samt reservdelar som F 19 behövde. Sverige tärde alltså inte i något avseende på den Finska krigsmaktens resurser och efterlämnade också en stor mängd drivmedel och oljor när F 19 upphörde.

F 19 uppgifter

- Flygspaning för att fastställa fiendens operationsriktningar och styrkor.
- Ortsförsvaret av Kemi, Torneå, Rovaniemi och Uleåborg.
- Attack mot fiendens förbindelser och flygbaser.

F 19 korta historia kan indelas i fyra skeden:

1. Förberedelser i Sverige och Finland från den 8 till den 28 december 1939.
2. Basutbyggnad och andra förberedelser i Nordfinland mellan den 29 december 1939 och den 11 januari 1940.

3. Flygoperationer från den 12 januari till den 13 mars 1940
4. Avveckling i Finland och etappvis återgång till den förstärkta försvarsberedskapen i Sverige. Nio st J 8 och två st B 4 återvände till svensk mark och placerades på våra flottiljer.

(Jfr FL insatsen i Libyen)

Chefen för Flygvapnet har 1993 utsett F 21 att vara F 19 traditionsbevarare. (1993 utsåg dåvarande Chefen för Flygvapnet Lars-Erik Englund den svenska flygflottiljen F 21 Luleå som traditionsbevarande förband för F 19, detta för att hedra F 19 och dess personal återkommande varje år den 12 januari, genom en ceremoni vid F 21 eller F 19:s forna bas vid sjön Olkkajärvi i Finland.)

På [Flygvapenmuseum](#) i [Malmslätt](#) finns både en J 8 och en B 4 utställda med den finska märkningen som flygplanen bar 1939-1940. Vid F 21 muséum och i by 51 finns böcker och flygplansmodeller från F 19 att köpa/beskåda.

En vanlig dag på F 19 – (Finns även beskrivet i ett antal böcker)

Text: Bertil Östbo f d stationschef på basen i Uleåborg

”Även krig kan efter en kort tid bli enahanda.”

Upp klockan 4-5 varje morgon, skida med truppen till flygbasen på Uleåborgsvikens is, starta fotogenköken och värma motorerna efter nattens ibland 45 minusgrader, fylla oljan, som avtappats på kvällen innan och hållits flytande inomhus, varmköra motorerna, ta en sväng med varje plan ut över isen och skjuta en kort salva med de fyra fasta kulsprutorna för att kolla att de inte frusit ihop under natten och vänta. Vänta på larm om fientligt flyganfall, varmköra motorerna, putsa maskinerna när dagen blivit lite mildare.

SLUT